

Wyznaczanie współczynników załamania ośrodków ciekłych i gazowych za pomocą interferometru.

Zagadnienia:

1. Interferencja światła [1, 2, 3, 5]:
  - a) definicja źródła punktowego [5],
  - b) powstawanie obrazu punktowego dla pola bliskiego i dalekiego [5],
  - c) obraz interferencyjny z dwóch szczelin,
  - d) interferencja między dwoma niezależnymi źródłami,
  - e) ujęcie matematyczne interferencji,
  - f) interferencja jako pewien rozkład energii w przestrzeni.
2. Załamanie światła [1, 5].
3. Fala elektromagnetyczna w ośrodkach materialnych [5].
4. Dyspersja i dyfrakcja światła. Widma i ich rodzaje [1, 2, 3].
5. Siatka dyfrakcyjna [1].
6. Roztwory i ich właściwości [6].
7. Znajomość przebiegu ćwiczenia (budowa, zasada działania i zastosowanie interferometru).
8. Ocena i rachunek błędów [7].

Literatura:

1. Haliday R., Resnick D., Fizyka t.2, PWN 1972 str. 435-459, 498-527, 533-558, 560-588.
2. Pieńkowski J., Fizyka Doświadczalna (Optyka), PWN 1955, 27-122.
3. Szczeniowski Sz., Fizyka doświadczalna t. IV, PWN 1973.
4. Red. Kaczmarek F., II Pracownia Fizyczna, PWN 1982, 367-370.
5. Crowford F.S., Fale, PWN, 351-375, 437-479.
6. Bieliński K., Chemia ogólna PWN 1968.
7. Red. Szydłowski K, Teoria pomiarów, PWN 1974.
8. Faymann, Wykłady z fizyki, PWN1974, t. I, cz. 2, t. II, cz. 2.

Instrukcja wykonania ćwiczenia:

A. Pomiar współczynnika załamania cieczy.

1. Przygotować wodne roztwory glukozy o stężeniach 0.1%, 0.3%, 0.5%, 0.8%, 1%.
2. Połączyć interferometr z zasilaczem, ustawić minimalny prąd, włączyć zasilacz do sieci i obserwując obraz interferencyjny dobrać odpowiednie oświetlenie.
Uwaga! Nie przeciążać żarówki interferometru!
3. Dokonać kalibracji przyrządu. W tym celu należy zgrać dokładnie dolny i górny obraz interferencyjny i zanotować położenie śruby mikrometrycznej. Podobnie postąpić przy obrazach interferencyjnych przesuniętych o jeden rząd w lewo i prawo. Wykonać takich pomiarów kilka i dokładnie wyliczyć różnicę położenia śruby mikrometrycznej Δt odpowiadającą przesunięciu obrazów interferencyjnych o jeden rząd.
4. Pojemnik, w którym umieszcza się kuwety pomiarowe, napełnić do zakrycia okienek wodą destylowaną.
5. Napełnić wodą destylowaną wybraną parę kuwet pomiarowych i wstawić do pojemnika tak, aby opisy 'L' i 'P' zwrócone były w stronę okularu.
6. Dokonać zerowania przyrządu tzn. zgrać prążki interferencyjne w obrazie górnym i dolnym. Odczytać na śrubie mikrometrycznej „zero pomiaru” t_0 .
7. Napełnić kuwetę pomiarową (oznaczoną 'P') jednym z roztworów. Kręcąc śrubą mikrometryczną zgrać prążki interferencyjne w obrazie górnym i dolnym. Odczytać położenie t śruby mikrometrycznej. Pomiar przeprowadzić kilkakrotnie.

Określić zmianę rzędu interferencji h :

$$h = \frac{t - t_0}{\Delta t}$$

8. W podobny sposób przeprowadzić pomiar pozostałych roztworów.
9. Pomiar jak w punktach 5-8 należy powtórzyć dla pozostałych dwóch par kuwet.
10. Na podstawie wzoru:

$$n = n_0 + \frac{h\lambda}{L}$$

wyznaczyć współczynnik załamania n dla wszystkich roztworów.

λ – długość fali (przyjąć $5.6 \cdot 10^{-5}$ cm)

h – zmiana rzędu interferencyjnego dla konkretnego stężenia i kuwety

L – długość kuwety

n_0 – współczynnik załamania wody (przyjąć 1.333).

11. Sporządzić wykres zależności $n = n(c)$ współczynnika załamania od stężenia.
12. Podobnie postąpić z pomiarami dla dwóch pozostałych kuwet.
13. Wyznaczyć stężenie roztworu przygotowanego przez asystenta.
14. Dokonać oceny i dyskusji błędów.

Uwaga!

Zwrócić uwagę na czystość kuwet. Pamiętać o mieszaniu wody, ponieważ przyrząd jest bardzo czuły na zmiany temperatury. Po zmianie roztworu lub kuwety doprowadzić do wyrównania temperatury.

B. Pomiar współczynnika załamania dla powietrza.

1. Wstawić kuwetę gazową do interferometru. Lewą komorę kuwety połączyć z pompą próżniową z jednej strony a z manometrem wraz ze zbiornikiem stabilizującym z drugiej strony.
2. Ustalić położenie zerowe interferometru, gdy w obu kuwetach znajduje się powietrze pod ciśnieniem atmosferycznym.
3. Wypompować powietrze z lewej komory kuwety. Dokonać pomiaru t dla około 10-ciu różnych ciśnień w komorze poniżej ciśnienia atmosferycznego (ciśnienie w komorze równa się ciśnieniu atmosferycznemu odczytanemu z barometru minus różnica wysokości słupków rtęci w manometrze). Ciśnienie w komorze regulować przy pomocy zaworu.

Pomiary wykonać dla dwóch kuwet gazowych:

250 mm – maksymalna różnica wysokości słupków rtęci w manometrze może wynosić 500 mm.

100 mm – maksymalna różnica wysokości słupków rtęci 600 mm.

4. Wyznaczyć współczynnik załamania światła n dla powietrza w zależności od ciśnienia i wykonać wykres $n = f(p_k)$ dla obu kuwet oddzielnie

$$n = n_0 - \frac{h\lambda}{L}$$

p_k – ciśnienie w komorze

n_0 – współczynnik załamania powietrza dla ciśnienia atmosferycznego ($n_0 = 1.00028$ dla $p = 760$ mm Hg i temperatury 20°C).

Inne oznaczenia jak w części pierwszej.

5. Obliczyć refrakcję właściwą ze wzoru:

$$R = \frac{n^2 - 1}{n^2 + 2} \frac{1}{\rho_k}$$

gdzie ρ_k – gęstość gazu wyliczona z zależności:

$$\frac{\rho_0}{\rho_k} = \frac{p_0}{p_k}$$

gdzie ρ_0 – przyjąć równe 1 w jednostkach względnych.

Wykazać, że refrakcja właściwa nie zależy od ciśnienia.

6. Ocenić błędy pomiarów i dokonać dyskusji błędów.